

❖ An Lúbín ❖

20 Nollaig 2007

Súil thar lear ag TG4

TG4, which has a tradition of foreign reportage, will be showing documentaries over Christmas about Irish links with America and Spain.

Tá dhá chlár faisnéise faoi Éireannaigh thar lear le craoladh um Nollaig ar TG4. *Lá Bealtaine 2007* agus *Féile na nGael Milwaukee* atá i gceist.

Craolfar *Lá Bealtaine Dé Sathairn, 29/12/07*, ar 22.15, agus cuntas ann ar an dáimh atá idir muintir Dhaingean Uí Chúis agus muintir na Spáinne. Taispeántar oilithrigh ón Daingean agus a n-aghaidh ar Shantiago de Compostela. Is é is ábhar do *Fhéile na nGael* an fhéile Ghaelach is mó ar domhan, thall i lár Mheiriceá. Níor cuireadh ar bun go dtí 1981 í ach is spleodrach an ócáid anois í, agus bíonn sí ar siúl ar an tríd deireadh seachtaine i mí Lúnasa.

Is minic iriseoirí TG4 ag tabhairt a n-aghaidhe ar an saol mór; bhí duine acu, Rónán Mac Con Iomaire, san Astráil i mbliana, agus tuairisc leis le feiceáil tamall ó shin ar an nuacht.

Seachtain na Gaeilge

St Patrick's Day is preceded in Ireland (and sometimes elsewhere) by a week devoted to the Irish language.

Bíonn Seachtain na Gaeilge ann díreach roimh Lá Fhéile Pádraig: an bhliain seo chugainn beidh sí ar siúl 3 - 17 Márta 2008.

Bíonn lucht a heagraithe ag iarraidh cabhrach - tagairt a dhéanamh don fhéile nó iad a chur i dteagmháil le comhlachtaí nó le heagraíochtaí a mbeadh suim acu sa ghnó. Bíonn póstaer, balúin, agus lipéidí ar fáil, agus quizeanna boird, céilithe, seisiúin cheoil agus mar sin de ar siúl i rith na seachtaine.

Ba mhaith leis an lucht eagraithe féile idirnáisiúnta a dhéanamh de Sheachtain na Gaeilge: ócáid a ligfeadh d'Eireannaigh i dtíortha eile triail a bhaint as an teanga nó greim nua a fháil ar an dúchas.

Féach www.snag.ie. Cuirtear albam amach gach bliain agus ceoltóirí air ag rá a gcuid amhrán as Gaeilge - féach www.myspace.com/snagceol.

Teangacha

Language policy continue to provoke discussion in both Ireland and Australia; but the cultural assumptions are very different.

Ar 2/12/07 scríobh an t-eacnamaí Éireannach Marc Coleman an méid seo sa *Sunday Independent*:

Agus Béarla na Tamaise ag leathnú amach faoi gach bruachbhaile sa tír, níl Éire níos difriúla le Londain ná mar atá Yorkshire. Tá an Danmhairg, an Fhionnlainn, an Ioruaidh agus an Bheilg in ann máistreacht a thabhairt dá gcuid páistí ar dhá theanga. Cén fáth nach bhféadaimidne é?

Tá freagra gearr air sin, agus baineann sé leis an Astráil freisin: is é an Béarla an dara teanga sa tíortha iasachta sin, teanga atá againne cheana. Cén fáth a dtabharfaimis faoin bhFraincis nó faoin Danmhairgis agus daoine eile ag riar ar ár riachtanas?

Is é atá ag dó na geirbe ag mo dhuine agus ag a leithéidí eile, ceist na féiniúlachta náisiúnta, ceist a chiapann Astrálaigh éigin freisin, más ar shlite eile é. Sa dá thír tá ag teip ar na gnáthscoileanna teangacha a mhúineadh le héifeacht. San Astráil gearántar faoin dochar a dhéanann seo i gcúrsaí tráchtála agus fostaíochta; in Éirinn deirtear go mbaineann an teip leis an dúchas féin.

Molann mo dhuine an tumoideachas, agus bunús lena thuairim, ós é sin amháin (agus tá cineálacha éagsúla de ann) ar éirigh leis páistí a dhéanamh dátheangach sna gaelscoileanna agus sa bheagán scoileanna Astrálacha a bhaineann feidhm as. Sa dá thír tá múinteoirí dátheangacha de dhíth go dóite ar na scoileanna i gcoitinne, rud a nochtann teip eile i gcúrsaí pleanála agus riaracháin. San Astráil déarfadh formhór na dtuismitheoirí leat gur mhaith leo teanga eile a bheith ag a gclann, ach is léir nach dóigh leo go bhfuil cruóg leis an gcúrsa: múineann na bunscoileanna an cúpla focal Iodáilise nó Seapáinise, agus ní chuirtear teangacha go mór chun tosaigh sna meánscoileanna, rud a fhágann formhór na ndaltaí gan líofacht ag fágáil na scoile dóibh. Ní maith an scéal é ach ní théann sé i bhfeidhm ar fhéiniúlacht na tíre. In Éirinn téann. Ní chuirfeadh ceist na Gaeilge formhór na nÉireannach ó chodladh na hoíche, ach mar sin féin is gnáthtuismitheoirí a chuir an ghaelscolaíocht ar siúl, iad gan Ghaeilge go minic ach fonn orthu í a bheith ag a gclann. Shocraigh siad gurb é an tumoideachas an áis ab fhearr chuige, agus tá cruthú an scéil anois acu.

Deir Coleman:

Is fíor nach mbainimid feidhm as Gaeilge ag obair dúinn, agus gurb é an Béarla teanga na tráchtála agus na bpost. Ach ní úsáidimid tíreolaíocht ná ardmhatamaitic ná stair ach oiread. Ní deir na hábhair sin cé sinne. Is amhlaidh a deir an Ghaeilge é. Chomh maith leis sin, is féidir léi maireachtáil in éineacht le Béarla agus is cóir dí é a dhéanamh.

Rud praiticiúil, thar aon rud eile, is ea foghlaim na dteangacha san Astráil; ach deir leithéidí Choleman nach mbaineann sin le hábhar agus Gaeilge i gceist. Samhlaítear an teanga sin le cultúr, dúchas, féiniúlacht, fód ar fáisceadh an cine as. B'fhiú a fhiafraí, áfach, an é sin bun agus barr an scéil. Baintear ceol as an Danmhairgis agus an bhFionnlainnis i gcúrsaí tráchtála, riaracháin agus teicneolaíochta sa bhaile, beag beann ar úsáid an Bhéarla sa saol mór. Níl amhras ar bith ná gurbh fhéidir Gaeilge a úsáid ar an dóigh chéanna, agus níl amhras ar bith ná gur mhaith an rud díriú air sin feasta. Mura bhfuil an teanga fite fuaite i ngnóthaí an tsaoil is ar éigean is fiú í a shábháil.

In Éirinn is é an t-éigeantas an taca ba mhó riamh ag na húdaráis i gcúrsaí teanga, ach tá athrú ag teacht air sin. Tá Rialtas na hÉireann ag iarraidh fáil réidh leis an scrúdú Gaeilge a bhaineann le cleachtadh an dlí, mar a fuarthas réidh leis cheana sa státseirbhís Is beag dlíodóir a bhaineann feidhm as Gaeilge, go fiú an beagán a bhfuil an teanga ar a dtail acu. Tar éis an tsaoil, ní raibh sa scrúdú riamh ach cur i gcéill. Ina fhianaise sin, tá ciall éigin le moladh an Rialtais gur scrúdú roghnach a bheadh ann agus go dtabharfaí 'aitheantas speisialta' do dhlíodóirí le Gaeilge. Ach deir roinnt mic léinn dlí go dtugann an scrúdú éigeantach ar a leithéidí dul i ngleic arís leis an teanga agus dá bhrí sin nach ceart é a chealú. Tá fíorbhrí a n-argóinte le fáil, áfach, sa mhéid a leanas:

Níl dlúthbhaint ag an nGaeilge le cúrsaí dlí, ach déanann sí lucht dlí na hÉireann suntasach ar shlí éigin. Dá gcealófaí coinníoll na teanga ní bheadh difríocht ar bith feasta idir dlí na hÉireann agus dlí na Breataine.

An teanga mar chomhartha. Seo cur i gcéill eile, nuair ba cheart rud fuaimintíúil a éileamh. (Féach an píosa a leanas.)

Más mian linn gach dlíodóir a dhéanamh dátheangach ní mór dúinn dul siar go dtí an bhunscoil, cuma más in Éirinn nó san Astráil é; ní foláir neart múinteoirí dátheangacha a bheith ann, neart cleachtaidh a thabhairt do na daltaí, ligeann dóibh ábhair eile a dhéanamh trí Ghaeilge nó trí Fhraincis nó trí Sheapáinis, agus, san Astráil, deis a bheith ag na daltaí leanúint den teanga chéanna sa mheánscoil. Más féidir le dalta meánscoile comhrá líofa a dhéanamh lena mhúinteoir sa teanga, sin cruthú an ratha. Rud annamh é sin faoi láthair. Is amhlaidh nach deacair an t-ilteangachas a spreagadh i bpáistí óga: déanann na gaelscoileanna cheana é. Is é atá ag teastáil sa ghnáthchóras oideachais in Éirinn agus san Astráil toil an phobail a bheith leis agus na háiseanna a sholáthar.

Is íogaire ceist na Gaeilge anois ná riamh agus cuid éigin le déanamh ag an Eoraip leis, ós ann atá na poist agus na cáipéisí agus an t-éileamh ar aistritheoirí. Ach díoltar as. Tá Rialtas na hÉireann agus údaráis áitiúla ag iarraidh blúirí deireanacha na Gaeltachta a chosaint ar Bhéarlóirí, rud a dtugtar leithcheal air sa Bhruiséil. Mar a deir Coleman:

Sea, is eacnamaí saormhargaidh mé. Ach is tábhachtaí rudaí éigin ná sin, agus orthu sin tá cosaint ár ndúchais. Táim go mór ar son na hEorpa freisin, agus anseo caithfidh mé coinníoll a chur: i Mí an Mheithimh scríobh Coimisiún an Aontais Eorpaigh chun an Rialtais á rá go raibh siad buartha faoi choinníollacha pleanála a bhain le cónaí, pór, fostaíocht áitiúil, curadóireacht agus cumas teanga. Vótáil mé 'sea' i ngach reifreann ar son ár gcaidreamh ar an Eoraip a neartú, agus bhí mé seacht mbliana ag obair i mBanc Lárnach na hEorpa. Ach tá an-inní orm faoin litir seo. Níl sé de cheart ag an mBruiséil a ladar a chur sna beartais a cheapann ár Rialtas chun ár ndúchas a chaomhnú.

Scéal eile is ea nádúr agus cinniúint na Gaeltachta. Dá olcas é an scéal sin, is féidir gníomh agus gaisce a dhéanamh in áiteanna eile ach ullmhú chuige, agus sin saothar nach bhfuil ach ina thús.

An Ghaeilge agus an dlí

The Irish Government wishes to remove the requirement for all lawyers to pass an examination in Irish before they can practise. The new examination will be voluntary, and there will be a public register of those lawyers who are fluent in Irish.

Tá Bille na nDlí-Chleachtóirí (An Ghaeilge) foilsithe ag Rialtas na hÉireann. Cealaíonn sé an ceangal a bhí ar mhic léinn dlí, de réir Acht Aturnaethe 1954, dhá scrúdú Ghaeilge a dhéanamh chun go mbeadh cead acu dul i gceann a gceirde. Tá sé de chuspóir ag an Rialtas go mbeadh leordhóthanach abhcóidí agus aturnaetha ann chun an dlí a chleachtadh trí Ghaeilge. Aithnítear, ar ndóigh, gur beag úsáid a bhaintear as Gaeilge sna cúirteanna faoi láthair agus nach mbeadh formhór mór na ndlíodóirí in ann cúis a shonrú i nGaeilge, cuma conas a d'éirigh leo sna scrúduithe éigeantacha.

Deirtear go mbeidh sé dlite ar Óstaí an Rí agus ar an Dlí-Chumann cúrsaí roghnacha a sholáthar ar théarmaíocht dlí agus ar théacsanna Gaeilge a thuiscint, in éineacht le cúrsa ar dhlí a chleachtadh trí Ghaeilge. Cuirfear clár ar fáil a thaispeánfaidh cé hiad na dlíodóirí a chleachtann a gceird trí Ghaeilge.

Sa bhliain 1972 cuireadh deireadh le héigeantas Gaeilge sa státseirbhís agus cuireadh cúrsaí 'roghnacha' ar fáil do státseirbhísigh. Ní fearrde staid na Gaeilge é, ach ní measade í ach oiread. Ní stuama an rud é an t-éigeantas a chur i bhfeidhm i gcúrsaí dlí nó riaracháin mura bhfuil an teanga ar a dtail ag daoine roimh ré.

Draoithe ón Domhan Thoir

Anois nuair a tháinig Íosa ar an saol i mBétlehem in Iúdaea i laethanta an Rí Iorua, b'shiúd draoithe ón Domhan Thoir a tháinig go hIarúsailéim agus iad ag fiafraí, "Cá bhfuil an rí seo na nGiúdach atá tar éis teacht ar aon saol? Mar táimid i ndiaidh a réalta a fheiceáil sa Domhan Thoir agus a theacht anseo lena adhradh."

Nuair a chuala an Rí Iorua é sin, bhí coscairt intinne air féin, agus ar mhuintir Iarúsailéim uile maraon leis; agus chruinnigh sé a raibh ann d'ardsagairt agus de scríobhaithe sa phobal, gur fhiafraigh díobh cá háit a raibh an Críost le teacht ar an saol.

Ba é rud a d'inis siad dó, "I mBétlehem Iúdaea; mar is mar seo atá scríofa ag an bhfáidh:

Agus tusa, a Bhétlehem, i dtír Iúda,
ní tú is lú ar cheannfoirt Iúda;
mar is asat a thioctas an rialtóir
a rialós mo phobalsa Iosrael.' "

Chuir Iorua ansin fios ar na draoithe os íseal gur fhionnaigh uathu cá huair a chonacthas an réalta; agus chuir uaidh go Bétlehem iad, agus dúirt leo, "Cuirigí tuairisc an linbh go dícheallach, agus nuair a gheobhas sibh é, cuirigí scéal chugamsa, go dtaga mé féin á adhradh freisin."

D'imigh siad leo i ndiaidh sin a chluinstin ón Rí; agus b'shiúd an réalta a chonaic siad sa Domhan Thoir ag imeacht rompu, gur sheas sí os cionn na háite a raibh an leanbh.

Nuair a chonaic siad an réalta, bhí lúcháir agus lánáthas orthu; agus chuaigh siad isteach sa teach go bhfaca an leanbh agus Muire a mháthair, agus thit siad síos roimhe á adhradh. D'oscail siad a gcistí ansin, gur thug siad bronntanais dó, ór agus tuis agus miorr.

Fuair siad rabhadh i mbrionglóid gan filleadh ar Iorua, agus mar sin d'imigh siad leo chun a dtíre féin ar shlí eile.

Matha II, 1-12, An Tiomna Nua, 1970. An Canónach Oirmh. Coslett Ó Cuinn B.D. a d'aistrigh.

Sceal é seo a bhfuil draíocht agus diamhair ag baint leis. Tá Tóraíocht ann, agus Treoir, agus Triúr na heagna ag teacht ón Domhan Thoir. Tá faltanas agus fearg ann, agus bua ard an réalta. B'fhéidir nach dtabharfá stair air: fear mór Gréigise agus ailtireachta ba ea Iorua, agus dá olcas é níl aon fhianaise ann go ndeachaigh sé sa tóir ar an Leanbh nó go raibh lá dá chuimhne air. Ní stair atá againn anseo ach scéal (más féidir idirdhealú ceart a dhéanamh idir an dá rud), agus mar scéal a fhaigheann an cuntas greim ar an intinn agus ar an gcroí. Tagann na draoithe féin aniar ó aimsir eile. Deir roinnt scoláirí gur sagairt iad a bhaineann ó cheart le creideamh ársa Sharatustra, creideamh a cumadh os cionn míle bliain roimh bhreith Chríost. Réamhaithrisigh sé breith linbh ó bhroinn maighdine, agus siúd an triúr anall ag dearbhú na tairngreachta. Ach anois tá ciall eile léi, ciall a tháinig ar an saol leis an leanbh féin. Tá áilleacht ag baint leis na draoithe seo a thagann agus a imíonn: cumhracht na túise, séimhe an tsíoda, loinnir na seod. Ní fheictear na draoithe arís.

Nollaig faoi shéan is faoi shonas do léitheoirí An Lúibín, agus Bliain Úr faoi mhaise.

Mura mian leat *An Lúibín* a fháil, cuir teachtaireacht dá réir chun colger@melbpc.org.au nó chun ColinG.Ryan@ato.gov.au

If you do not want to receive further editions of this newsletter, please send a message accordingly to colger@melbpc.org.au or ColinG.Ryan@ato.gov.au